

گزارش مقایسه پدیش محیط کسب و کار کشور و استان لریستان

پدیش فضای کسب و کار استان لریستان در تابستان ۱۳۹۵

تنظیم کننده: سحر بهاری پور

(خرداد ۱۳۹۶)

مقدمه:

بی شک از بزرگترین دغدغه‌های مسئولین و تصمیم‌گیرندگان کلان هر کشوری، وضعیت اقتصادی آن کشور می‌باشد. رشد اقتصادی هر کشوری همبستگی زیادی با ایجاد و بهبود زیرساختهای اقتصادی و فضای کسب و کار آن کشور دارد. تعیین اهداف اقتصادی مناسب و انتخاب استراتژی‌های هوشمندانه و تبدیل آن به برنامه‌های عملیاتی، بخش مهمی از فرآیند می‌باشد ولی عامل دیگری که اهمیت بسزایی در دستیابی به اهداف تعیین شده دارد، توسعه و تسهیل فضای کسب و کار می‌باشد که ایجاد، حفظ و بهبود آن نقش مهمی در دستیابی به اهداف اقتصادی تعیین شده دارد. امروزه بهبود محیط کسب و کار به عنوان یک راهبرد مؤثر برای تسریع در رشد سرمایه‌گذاری و حل مشکلات بیکاری و تورم مطرح شده اما این امر، فرآیندی تدریجی و زمان‌بر است که موفقیت و تحقق آن به شناخت دقیق و عمیق از مشکلات و موانع برونزای اداره واحدهای اقتصادی و همکاری مستمر دولت و فعالان اقتصادی در تسهیل مقررات و فرآیندهای ناظر بر تولید و سرمایه‌گذاری نیاز دارد.

مؤلفه‌های محیط کسب و کار عواملی هستند که به طور مشترک بر اداره و عملکرد همه بنگاهها در جامعه مورد مطالعه اثر می‌گذارند، اما تقریباً خارج از کنترل مدیران بنگاهها هستند. محیط کسب و کار عمدتاً در حوزه بنگاه‌های کوچک و متوسط بررسی و مطالعه می‌شود. زیرا بنگاه‌های بزرگ تا حدودی می‌توانند با صرف هزینه‌هایی مانند تبلیغات برای تغییر فرهنگ مصرفی و لابی کردن در محافل سیاست‌گذاری، عوامل خارجی مؤثر بر اداره و عملکرد بنگاه‌هایشان را مهار کنند، اما بنگاه‌های کوچک و متوسط چنین قابلیتی را ندارند و به همین دلیل بهبود محیط کسب و کار برای بنگاه‌های کوچک و متوسط اهمیت زیادی دارد. گزارش پایش فضای کسب و کار در تابستان ۹۵ ارزیابی تشکلهای اقتصادی از وضعیت مؤلفه‌های محیط کسب و کار در ایران را نشان می‌دهد. اختصاص نمره ۱۰ به هر مؤلفه به منزله بدترین ارزیابی از وضعیت آن مؤلفه در محیط کسب و کار است. و نمره ۱، به این معناست که آن مؤلفه در دوره مورد بررسی بر عملکرد یا اداره بنگاه‌های تحت پوشش تشکلهای ارزیابی کننده، تأثیر نداشته است.

۱. تعریف " فضای کسب و کار":

محیط نهادی که تمام کسب و کارهای اقتصادی در آن شکل می‌گیرند ادامه حیات می‌یابند و یا در آن ورشکست شده و از آن خارج می‌شوند محیط کسب و کار فعالیت‌های اقتصادی نامیده می‌شود. این محیط اهمیت حیاتی و تعیین کننده‌ای بر ورود، رشد و توسعه و خروج بنگاههای اقتصادی دارد. محیط کسب و کار در یک تعریف کلی مجموعه عواملی است که بر عملکرد بنگاه تأثیر می‌گذارد، اما مدیر نمی‌تواند آن‌ها را به سهولت تغییر دهد.

محیط کسب و کار نامناسب، هزینه عملکرد بنگاههای اقتصادی را افزایش می‌دهد و باعث از بین رفتن انگیزه سرمایه‌گذاری و نیز عقب ماندن تولیدکنندگان کشور از رقبای جهانی می‌شود.

واژه فضای کسب و کار در ادبیات اقتصادی قدمت زیادی ندارد اما مفهوم فضای کسب و کار و بهبود آن که در بر گیرنده مجموعه عوامل محیطی برون‌زا و درون‌زا در یک فعالیت اقتصادی می‌باشد از دیر باز مورد توجه صاحب نظران اقتصادی بوده است. کلیه صاحب نظران، در چارچوب مکاتب اقتصادی در کشورهای مختلف کوشیده‌اند که در انجام تجزیه و تحلیل‌ها، نقش عوامل محیطی را در موفقیت و عدم موفقیت‌ها مورد توجه قرار دهند.

بهبود محیط کسب و کار و رابطه آن با توسعه اقتصادی از اوایل دهه ۱۹۸۰ میلادی و در پی مطالعات هرماندو دسوتو، اقتصاددان پرویی مورد توجه قرار گرفت. دسوتو در تحقیقات خود به همراه یک تیم تحقیقاتی (شامل بیش از ۱۰۰ کارشناس حقوق، مدیریت و اقتصاد) دریافت که موانع سخت و دیوانسالاری اداری در کشورهای مختلف باعث تبدیل شدن بخش خصوصی به بخش زیرزمینی، غیررسمی و غیرمولد شده و توسعه اقتصادی در کشورها را با مشکل مواجه کرده است. در پی تحقیقات دسوتو، مؤسسات گوناگون بین‌المللی تحقیقات مستمر و نسبتاً دقیقی برای شناسایی موانع تولید و سرمایه‌گذاری انجام داده‌اند و «بهبود محیط کسب و کار» به عنوان یکی از راهبردهای توسعه اقتصادی، مورد توجه قرار گرفته است.

۲. شاخص‌های سنجش فضای کسب و کار:

اولین گزارش بررسی فضای کسب و کار بانک جهانی، در سال ۲۰۰۳ و با در نظر گرفتن پنج شاخص و ۱۳۳ کشور منتشر شده است. در حال حاضر Doing Business با استناد به ده شاخص کمی که ده مرحله از عمر یک کسب و کار را از زمان شکل‌گیری تا انحلال آن در برمی‌گیرد در مورد میزان مناسب بودن محیط اقتصادی کشور برای انجام فعالیت‌های

اقتصادی قضاوت می‌کند. بر این اساس شاخص فضای کسب و کار مزبور محاسبه و به صورت مقایسه‌ای برای همه کشورهای بررسی شده گزارش می‌گردد. شاخص‌ها عبارتند از:

۱- شروع کسب و کار: که فرآیند ثبت شرکت را از نظر تعداد مراحل، مدت زمان مورد نیاز و هزینه صرف شده برای آغاز فعالیت را در نظر می‌گیرد.

۲- اخذ مجوزها: شامل تمامی فرآیند لازم الرعایه برای اخذ مجوزهای مورد نیاز تا تأسیس و راه اندازی یک کارگاه می‌باشد که مطالعه موردی این شاخص نشان‌دهنده تعداد مراحل، مدت زمان و هزینه صرف شده برای دریافت مجوزهای مورد نیاز با استاندارد معین هر کشور است.

۳- شاخص استخدام و اخراج نیروی کار: میزان دشواری استخدام، انعطاف‌ناپذیری ساعت کار، دشواری اخراج، هزینه استخدام و هزینه اخراج را می‌سنجد.

۴- ثبت مالکیت: فرآیند لازم جهت ثبت دارایی در دفتر اسناد رسمی می‌باشد. تعداد مراحل، مدت زمان و هزینه‌های مترتب بر ثبت مالکیت در دفاتر اسناد رسمی سنجش می‌شود.

۵- اخذ اعتبار: این شاخص میزان توانمندی و امکان سنجش گسترده، دقت اطلاعات اعتباری و میزان پوشش اطلاعات مالی افراد حقیقی و حقوقی است که توسط بخش دولتی یا بخش خصوصی ثبت و در اختیار سایر سازمانها یا افراد قرار داده می‌شود تا براساس اعتبار تعیین شده به ارزیابی فعالان اقتصادی پردازند.

۶- حمایت از سرمایه‌گذاران (سهامداران): در این شاخص بررسی می‌شود که صاحبان سرمایه تا چه اندازه مورد حمایت نهادهای قانونی و رسمی می‌باشند بویژه در معاملاتی که در آنها منافع مدیران با منافع شرکت یا منافع دولت در تعارض است.

این شاخص میزان علنی بودن (افشا) مبادلات مالی، میزان پاسخگویی مدیر، سهولت شکایت برای سهامدار و توان حمایت از سرمایه‌گذار را در بر می‌گیرد.

۷- پرداخت مالیات: این شاخص مأخذ تعلق مالیات، دفعات پرداخت، زمان تعیین و پرداخت و کل مالیات قابل پرداخت را بر حسب درصد از سود حاصل از فعالیتهای اقتصادی را ارزیابی می‌کند.

۸- تجارت فرامرزی: تعداد مراحل، تعداد امضا، تعداد اسناد و تعداد روز برای صادرات (از بسته بندی در کارخانه تا خروج از بندر)، میزان تعرفه‌ها و عوارض و همچنین تعداد مراحل، تعداد امضا، تعداد اسناد و تعداد روز برای واردات (از پهلو گرفتن کشتی در بندر تا تحویل محموله به انبار کارخانه) و میزان تعرفه‌ها و عوارض را می‌سنجد.

۹- انحلال یک فعالیت: تعداد مرحله، زمان لازم برای دادرسی (روز) و هزینه پرداخت شده برای پایان دادن به یک فعالیت اقتصادی در این شاخص مورد بررسی و ارزیابی قرار می‌گیرد.

۱۰- الزام آور بودن قراردادها: زمان و هزینه لازم برای اعلام ورشکستگی و چگونگی توزیع دارایی‌های شرکت ورشکسته میان طلبکاران را در بر می‌گیرد.

۳. روش‌های ارزیابی محیط کسب و کار توسط بانک جهانی:

برای سنجش محیط کسب و کار و ارزیابی موانع رشد بخش خصوصی در کشورهای مختلف که توسط بانک جهانی با همکاری سازمانها و نهادهای رسمی هر کشور صورت می‌پذیرد، دو روش اصلی وجود دارد:

- نظرسنجی و پرسش از صاحبان کسب و کار

- اندازه‌گیری هزینه‌های اداری و زمان‌سنجی مراحل انجام کار

در روش نخست از دست‌اندرکاران بخش خصوصی خواسته می‌شود موانع کسب و کار در حوزه فعالیت خود را بیان و رتبه‌بندی کنند. علاوه بر توزیع پرسشنامه میان صاحبان کسب و کار، معمولاً به کمک جمع‌آوری اطلاعات کمی، شاخصی برای موانع کسب و کار ساخته می‌شود.

مجمع جهانی اقتصاد از جمله مراکزی است که موانع کسب و کار را با استفاده از این روش اندازه‌گیری می‌کند. در این روش برای تشخیص میزان مناسب بودن محیط کسب و کار و بررسی وضعیت عمومی کشور برای تشویق و اطمینان‌بخشی به سرمایه‌گذاران، معیارها و سازوکارهای حاکم بر موارد زیر مورد توجه قرار می‌گیرد:

- درجه باز بودن شفافیت اقتصادی؛

- کارایی سیاست‌ها و ساختار دولتی؛

- بازارهای پولی و مالی؛

- زیرساخت‌ها و فن‌آوری؛

- انعطاف‌ناپذیری نیروی کار؛

- نهادهای سیاسی و اقتصادی؛

برای اندازه‌گیری هر یک از معیارهای فوق‌سؤالات لازم در پرسشنامه طرح و پس از شناسایی جامعه یا نمونه آماری مورد نظر اطلاعات مربوط به هر یک از موارد پرسیده شده جمع‌آوری، طبقه‌بندی و تجزیه و تحلیل می‌گردد. در روش مجمع جهانی اقتصاد به سوالهای پرسشنامه، وزن یک چهارم و به متغیرهای کمی، وزن سه چهارم داده می‌شود و سپس رتبه‌ی هر کشور در میان کشورهای مورد بررسی مشخص می‌شود. این روش تنها تصویری کلی از فضای

کسب و کار ارایه می دهد که در تصمیم گیری فعالان اقتصادی نقش مؤثری دارد. بر اساس این تصویر راهکاری مشخص برای بهبود محیط کسب و کار متناسب با شرایط عمومی کشور قابل استنتاج و استفاده می باشد.

۴. نتایج ارزیابی مؤلفه‌های محیط کسب و کار کشور:

در گزارش بانک جهانی ایران با جمعیت ۷۹٫۱ میلیون نفر و سرانه درآمد ناخالص ملی ۶۰۱۹ دلار جزو کشورهای با درآمد متوسط بالا محسوب شده است. در این گزارش ایران از نظر شاخص سهولت کسب و کار در رتبه ۱۲۰ قرار دارد که این رقم ۲ رتبه پایین تر از رتبه کشور در سال ۲۰۱۶ است. بنابراین به نظر می رسد اگر چه اقداماتی در راستای تسهیل کسب و کار در کشور صورت گرفته است، اما در مقایسه با اقدامات سایر کشورها، منجر به ارتقاء جایگاه ایران در رتبه بندی جهانی نشده است.

جدول شماره ۱- رتبه جهانی کسب و کار ایران

سال	۲۰۱۱	۲۰۱۲	۲۰۱۳	۲۰۱۴	۲۰۱۵	۲۰۱۶	۲۰۱۷
رتبه	۱۴۰	۱۴۴	۱۵۲	۱۵۲	۱۳۲	۱۱۸	۱۲۰

در تابستان ۹۵ مانند فصل های قبل « دریافت تسهیلات از بانک ها » همچنان بعنوان نامساعدترین مؤلفه محیط کسب و کار ایران ارزیابی شده است. پس از آن « ضعف بازار سرمایه در تأمین مالی تولید و نرخ بالای تأمین سرمایه از بازار غیر رسمی » نیز همانند شش فصل گذشته به عنوان دومین مانع اداره بنگاهها ارزیابی شده است. « وجود مفاسد اقتصادی در دستگاههای حکومتی » به عنوان سومین مؤلفه نامساعد محیط کسب و کار و « نرخ بالای بیمه اجباری نیروی انسانی » به عنوان چهارمین مؤلفه نامساعد محیط کسب و کار از نظر تشکل های اقتصادی مطرح شده اند (جدول شماره ۲). به نظر می رسد نبود دسترسی به منابع ارزان قیمت بانکی، به هم ریختگی در نظام بانکی، کمبود شدید اعتبار، رقابت های ناسالم در پرداخت سود، درگیر شدن بانک ها با مسأله بنگاهداری و شفاف نبودن فعالیت بانک ها، تبعیض و برخورد سلیقه ای با متقاضیان دریافت تسهیلات باعث شده است که مؤلفه دریافت تسهیلات از بانک ها مشکل شماره یک فضای کسب و کار کشور محسوب گردد. بنابراین اگر مسئولان به فکر بهبود فضای کسب و کار کشور هستند، قبل از هر چیز باید مشکلات نظام بانکی را رفع کنند.

مؤلفه هایی که در پایش تابستان ۱۳۹۵، به نسبت مساعدتر از سایر مؤلفه ها ارزیابی شده اند نیز به ترتیب عبارتند از: « ضعف زیرساختهای تأمین برق »، « ضعف نظام توزیع و مشکلات رساندن محصول به دست مصرف کننده »، « ضعف زیرساختهای حمل و نقل » و « تمایل مردم به خرید کالاهای خارجی و تقاضای کم برای محصولات ایرانی مشابه » (جدول شماره ۳)، شایان ذکر است که « کمبود نیروی انسانی ماهر و آموزش دیده » و « فقدان دسترسی به فناوری مورد نیاز » به تازگی از

دوره پاییز ۱۳۹۴ به مؤلفه‌های مورد بررسی اضافه شده‌اند که در مجموع با این دو مؤلفه، تعداد مؤلفه‌های مورد بررسی به ۲۳ مؤلفه می‌رسد.

جدول شماره ۲- مقایسه چهار مؤلفه نامساعد فضای کسب و کار کشور

چهار مؤلفه نامساعد محیط کسب و کار			
ردیف	تابستان ۹۴	بهار ۹۵	تابستان ۹۵
۱	مشکل دریافت تسهیلات از بانک‌ها	مشکل دریافت تسهیلات از بانک‌ها	مشکل دریافت تسهیلات از بانک‌ها
۲	ضعف بازار سرمایه در تأمین مالی تولید و نرخ بالای تأمین سرمایه از بازار غیر رسمی	ضعف بازار سرمایه در تأمین مالی تولید و نرخ بالای تأمین سرمایه از بازار غیر رسمی	ضعف بازار سرمایه در تأمین مالی تولید و نرخ بالای تأمین سرمایه از بازار غیر رسمی
۳	اعمال تحریم‌های بین‌المللی علیه کشورمان	وجود مفساد اقتصادی در دستگاه-های حکومتی	وجود مفساد اقتصادی در دستگاه‌های حکومتی
۴	وجود مفساد اقتصادی در دستگاه‌های حکومتی	بی‌تعهدی شرکت‌ها و مؤسسات دولتی به پرداخت به موقع بدهی به پیمانکاران	نرخ بالای بیمه اجباری نیروی انسانی

مأخذ: معاونت پژوهش‌های اقتصادی، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی

جدول شماره ۳- مقایسه چهار مؤلفه مساعد فضای کسب و کار کشور

چهار مؤلفه مساعد محیط کسب و کار			
ردیف	تابستان ۹۴	بهار ۹۵	تابستان ۹۵
۱	ضعف زیرساخت‌های تأمین برق	ضعف زیرساخت‌های تأمین برق	ضعف زیرساخت‌های تأمین برق
۲	ضعف زیرساخت حمل و نقل	ضعف زیرساخت حمل و نقل	ضعف نظام توزیع و مشکل رساندن محصول به دست مصرف‌کننده
۳	ضعف نظام توزیع و مشکل رساندن محصول به دست مصرف‌کننده	ضعف نظام توزیع و مشکل رساندن محصول به دست مصرف‌کننده	ضعف زیرساخت حمل و نقل
۴	تعرفه پایین کالاهای وارداتی و رقابت غیرمنصفانه محصولات رقیب خارجی در بازار	کمبود نیروی انسانی ماهر و آموزش دیده	تمایل مردم به خرید کالاهای خارجی و تقاضای کم برای محصولات ایرانی مشابه

مأخذ: معاونت پژوهش‌های اقتصادی، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی

۵. ارزیابی فضای کسب و کار استان لرستان:

بانک جهانی، بهبود محیط کسب و کار را یکی از چالشهای اساسی توسعه، کشورهای در حال توسعه معرفی کرده و آن را برای ایجاد فرصت‌های شغلی، کاهش فقر، کارآفرینی و بهبود فضای استاندارد زندگی مردم اساسی می‌داند. انجام هرگونه فعالیت اقتصادی نیاز به سرمایه‌گذاری دارد. فراهم نمودن شرایط لازم برای سرمایه‌گذاری داخلی اولین گام برای استفاده از ظرفیت‌های موجود و سرمایه‌گذاری خارجی خود راهی برای ورود فناوری جدید و دستاوردهای نوین به کشورهاست. محیط کسب و کار مناسب مهم‌ترین زمینه‌ساز سرمایه‌گذاری و مهم‌ترین عامل برای رشد فعالیت‌های اقتصادی توسط بنگاه‌های کوچک و متوسط است و وظیفه‌ی دولت فراهم نمودن بستر کارآمد برای دستیابی به آرمان‌های ثروت‌آفرینی، شغل‌آفرینی، کارآفرینی و امیدآفرینی است.

طبیعتاً بهبود فضای کسب و کار در استان لرستان بعنوان یکی از استانهای واقع در غرب کشور، در ارتباط دوسویه‌ای با فضای کسب و کار کشور قرار دارد. اصلاح فضای کسب و کار و بهبود شاخص‌های آن در عرصه جهانی گامی مثبت و اساسی در جهت تقویت مشارکت بخش خصوصی در عرصه اقتصاد، ارتقاء سطح اشتغال و تولید در کشور و استان محسوب می‌شود. همچنین بهبود فضای کسب و کار، عامل مهمی برای استقبال سرمایه‌گذاران خارجی و ارتقاء و تسهیل جریان ورود فناوری به استان به شمار می‌رود.

از جمله اقدامات قابل توجه در خصوص بهبود محیط کسب و کار، فراهم شدن زیرساخت‌های نهادی و زیربنایی برای توسعه، افزایش ثبات و آرامش و کاهش ریسک سرمایه‌گذاری از طریق فراهم کردن امنیت اقتصادی، سیاسی و اجتماعی، ایجاد هماهنگی بین نظام آموزشی و نیازهای بازار کار، تدوین برنامه مشخص در زمینه جذب سرمایه‌گذاری می‌باشد.

براساس پایش محیط کسب و کار مرکز پژوهش‌های مجلس در تابستان ۱۳۹۵، استانهای قزوین، آذربایجان غربی، بوشهر، گلستان و قم دارای نامساعدترین محیط کسب و کار ارزیابی شده‌اند و استان‌های گیلان، چهارمحال و بختیاری، اردبیل و مازندران به نسبت مساعدترین محیط کسب و کار ارزیابی شده‌اند. استان لرستان در ارزیابی محیط کسب و کار در تابستان ۱۳۹۵ به رتبه ۱۱ کشوری ارتقاء پیدا کرده است. براساس این ارزیابی «مشکل دریافت تسهیلات از بانک‌ها»، «نرخ بالای بیمه اجباری نیروی انسانی»، «بی‌ثباتی قوانین و مقررات مربوط به تولید و سرمایه‌گذاری» و «اعمال تحریم‌های بین‌المللی علیه کشورمان» چهار مؤلفه نامساعد در تابستان ۹۵ بوده‌اند (جدول شماره ۴). رتبه استان لرستان در بهار، تابستان، پاییز و زمستان ۹۴ و بهار ۹۵ به ترتیب؛ ۲۵، ۲۰، ۲۷، ۱۸، ۲۵ بوده است. با وجود مشکلاتی از قبیل رکود تورمی حاکم بر اقتصاد، مشکلات مربوط به عملکرد بازارهای پولی و مالی، استان لرستان توانسته وضعیت کسب و کار خود را نسبت به بهار سال ۹۵ به طور قابل ملاحظه‌ای بهبود بخشد.

چهار مؤلفه نامساعد محیط کسب و کار			
ردیف	تابستان ۹۴	بهار ۹۵	تابستان ۹۵
۱	بی تعهدی شرکت‌ها و مؤسسات دولتی به پرداخت به موقع بدهی به پیمانکاران	مشکل دریافت تسهیلات از بانک‌ها	مشکل دریافت تسهیلات از بانک‌ها
۲	مشکل دریافت تسهیلات از بانک‌ها	بی تعهدی شرکت‌ها و مؤسسات دولتی به پرداخت به موقع بدهی به پیمانکاران	نرخ بالای بیمه اجباری نیروی انسانی
۳	اعمال تحریم‌های بین‌المللی علیه کشورمان	نرخ بالای بیمه اجباری نیروی انسانی	بی ثباتی قوانین و مقررات مربوط به تولید و سرمایه‌گذاری
۴	نرخ بالای بیمه اجباری نیروی انسانی	عرضه کالاهای خارجی قاچاق در بازار داخلی	اعمال تحریم‌های بین‌المللی علیه کشورمان

مأخذ: معاونت پژوهش‌های اقتصادی، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی

مقایسه ارزیابی تشکل‌های مشارکت‌کننده از مؤلفه‌های محیط کسب و کار در تابستان ۱۳۹۵ در مقایسه با همین ارزیابی در بهار ۹۵ و تابستان ۹۴ نشان می‌دهد، مؤلفه دریافت تسهیلات از بانک‌ها از رقم ۸/۹۵ در بهار ۹۵ به رقم ۸/۴۴ در تابستان ۹۵ رسیده است. این در حالیست که این مؤلفه در تابستان ۹۴ رقم ۷/۹۵ بوده است. مؤلفه دریافت تسهیلات از بانک‌ها در تابستان ۹۵ نسبت به فصل بهار تا حدودی بهبود پیدا کرده و مساعد شده است اما این رقم در مقایسه با تابستان ۹۴ نامساعد شده و همچنان بعنوان نامساعدترین مؤلفه محیط کسب و کار استان در رتبه نخست قرار دارد. به نظر می‌رسد این مؤلفه با توجه به اثرات برخی گشایش‌ها پس از برجام و کاهش ریسک نقل و انتقالات پول به بازارهای بین‌المللی می‌بایست وضعیت مساعدتری نسبت به ارقام گزارش شده داشته باشد.

مؤلفه «بی تعهدی شرکت‌ها و مؤسسات دولتی به پرداخت به موقع بدهی به پیمانکاران» از رقم ۸/۵۵ (رتبه اول) در تابستان ۹۴ به رقم ۸/۰۹ (رتبه دوم) در بهار ۹۵ رسیده، این مؤلفه در تابستان ۹۵ به رقم ۶/۲۲ رسیده است که این ارقام نشان از بهبود و مساعد شدن مؤلفه بی تعهدی شرکت‌ها و مؤسسات دولتی به پرداخت به موقع بدهی به پیمانکاران در تابستان ۹۵ و خروج این مؤلفه در رتبه‌های نامساعد فضای کسب و کار استان است.

مؤلفه «اعمال تحریم‌های بین‌المللی علیه کشورمان» از رقم ۷/۹۱ (رتبه سوم) در تابستان ۹۴ به رقم ۶/۹۹ (رتبه چهارم) در تابستان ۹۵ رسیده است، در این مقایسه مؤلفه «اعمال تحریم‌های بین‌المللی علیه کشورمان» در تابستان ۹۵ بهبود یافته و مساعدتر شده است اما همچنان در بین مؤلفه‌های نامساعد استان لرستان قرار دارد.

مؤلفه « نرخ بالای بیمه اجباری نیروی انسانی» از رقم ۷/۴۶ (رتبه چهارم) در تابستان ۹۴ به ارقام ۸ (رتبه سوم) و ۷/۹۴ (رتبه دوم) در بهار و تابستان ۹۵ رسیده است. رتبه و رقم این مؤلفه نشان از نامساعد شدن مؤلفه «نرخ بالای بیمه اجباری نیروی انسانی» در بهار و تابستان ۹۵ دارد.

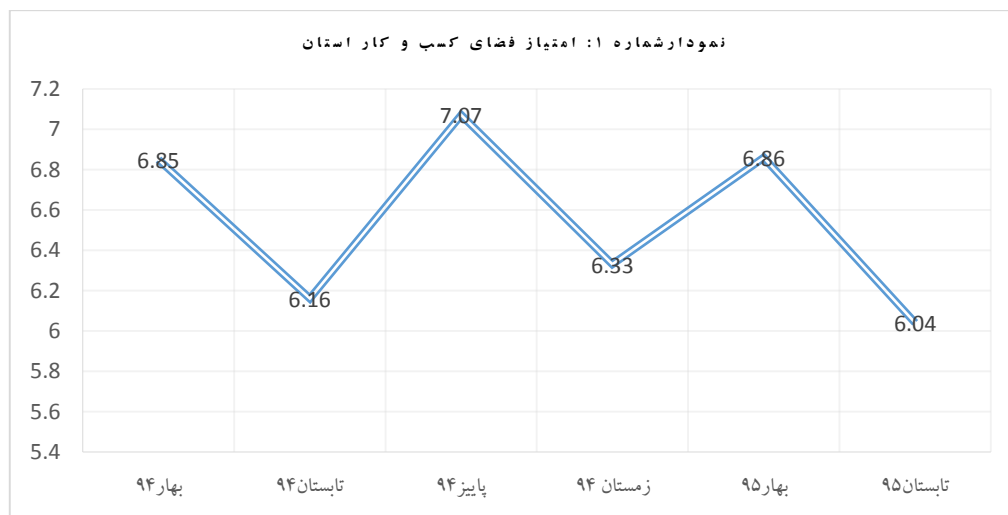
مؤلفه «بی ثباتی قوانین و مقررات مربوط به تولید و سرمایه گذاری» از رقم ۵/۳۴ در تابستان ۹۴ به رقم ۶/۶۵ (رتبه سوم) در تابستان ۹۵ رسیده است. این مؤلفه از نظر شکل های مشارکت کننده به مرور نامساعدتر شده است و در رتبه سوم در بین مؤلفه های نامساعد فضای کسب و کار استان قرار گرفته است.

جدول شماره ۵- مقایسه چهار مؤلفه مساعد فضای کسب و کار استان

چهار مؤلفه مساعد محیط کسب و کار			
ردیف	تابستان ۹۴	بهار ۹۵	تابستان ۹۵
۱	ضعف زیرساخت های تأمین برق	ضعف زیرساخت های تأمین برق	ضعف زیرساخت های تأمین برق
۲	تعرفه پایین کالاهای وارداتی و رقابت غیرمنصفانه محصولات رقیب خارجی در بازار	زیاد بودن تعطیلات رسمی	زیاد بودن تعطیلات رسمی
۳	قیمت گذاری غیرمنطقی محصولات تولیدی توسط دولت و نهادهای حکومتی	بی ثباتی در قیمت مواد اولیه	ضعف زیرساخت حمل و نقل
۴	محدودیت قانون کار در تعدیل و جابجایی نیروی کار	ضعف نظام توزیع و مشکل رساندن محصول به دست مصرف کننده	فقدان دسترسی به فناوری مورد نیاز

مأخذ: معاونت پژوهش های اقتصادی، مرکز پژوهش های مجلس شورای اسلامی

در تابستان ۱۳۹۵ مؤلفه های «ضعف زیرساخت های تأمین برق»، «زیاد بودن تعطیلات رسمی»، «ضعف زیرساخت حمل و نقل» و «فقدان دسترسی به فناوری مورد نیاز» به ترتیب چهار مؤلفه مساعد در این فصل بوده اند.

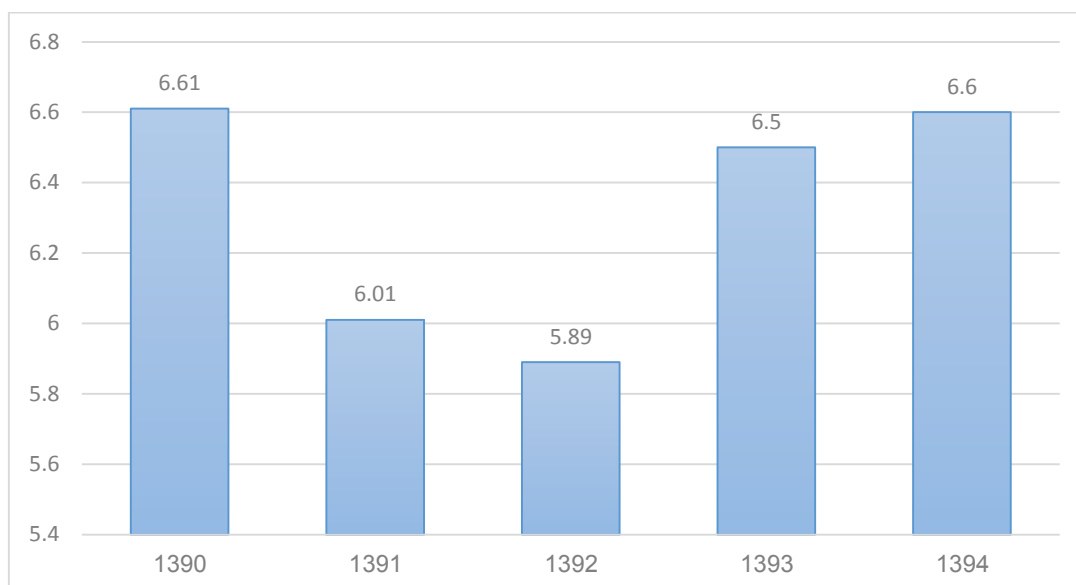
براساس پایش محیط کسب و کار مرکز پژوهش‌های مجلس در تابستان ۱۳۹۵، تشکل‌های اقتصادی استانهای قزوین، آذربایجان غربی، بوشهر، گلستان و قم دارای نامساعدترین محیط کسب‌وکار ارزیابی شده‌اند و استان‌های گیلان، چهارمحال و بختیاری، اردبیل و مازندران به نسبت مساعدترین محیط کسب و کار ارزیابی شده‌اند. وضعیت استان لرستان نیز نسبت به فصل‌های قبل بهبود یافته و علیرغم تغییرات و نوسانات فصلی فراوان، در تابستان امتیاز کسب‌وکار استان به رقم ۶,۰۴ رسیده است و فضای کسب‌وکار استان تا حدودی مساعدتر گردیده است (نمودار شماره ۱).

جدول شماره ۶- رتبه استان لرستان در مؤلفه‌های محیط کسب و کار

تابستان ۹۵	بهار ۹۵	۱۳۹۴	۱۳۹۳	۱۳۹۲	۱۳۹۱	۱۳۹۰
۱۱	۲۵	۲۶	۲۵	۱۰	۱۲	۲۷

مأخذ: معاونت پژوهش‌های اقتصادی، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی

طی سالهای ۹۴-۱۳۹۰ رتبه استان لرستان در بهبود محیط کسب‌وکار متفاوت و دارای تغییرات بسیار بوده است. بهترین رتبه فضای کسب و کار استان در سال ۱۳۹۲ و بدترین رتبه در سال ۱۳۹۰ محقق شده است. فقدان توزیع عادلانه و کارآمد درآمد، رونق اقتصاد پنهانی و زیرزمینی و عدم رقابت‌پذیری کالاهای تولید داخلی در مقابل واردات کالاهای خارجی، تحریم‌های مالی و تجاری علیه اقتصاد کشور و افزایش ریسک سرمایه‌گذاری راه‌اندازی کسب‌وکار در کشور به علت غیرقابل پیش‌بینی بودن سیاست‌های دولت، محیط کسب‌وکار کشور را در این سالها به شدت تحت تأثیر قرار داده است. در سال ۱۳۹۲ استان لرستان در پایش محیط کسب‌وکار نمره ۵/۸۹ و رتبه ۱۰ را کسب کرد. و در واقع بهترین نمره و رتبه برای محیط کسب‌وکار استان در چهار سال گذشته تنها در سال ۹۲ محقق گردیده است، و در سایر سالها علاوه بر اینکه محیط کسب‌وکار استان بهبود نیافته است بلکه نامساعدتر نیز گردیده است. در سال ۱۳۹۴، «مشکل دریافت تسهیلات از بانکها»، «نرخ بالای بیمه اجباری نیروی انسانی»، «محدودیت قانون کار در تعدیل و جابجایی نیروی کار» باعث شده تا با کسب امتیاز ۶/۶۰ رتبه استان در بهبود فضای کسب‌وکار به رتبه ۲۶ تنزل پیدا کند.

۶. نتیجه گیری:

فضای کسب و کار را می‌توان اتمسفری دانست که کسب و کارها در آن تنفس می‌نمایند. پیداست که وضعیت این اتمسفر، و کیفیت آن تأثیر مستقیم بر کیفیت حیات و بالندگی بنگاه‌ها خواهد داشت. آنچه مسلم است این است که آسیب شناسی فضای کسب و کار و ارائه راهکارهای کاربردی، جهت اصلاح فضای کسب و کار و بهبود شاخص‌های مربوط به آن، در عرصه جهانی و ملی، نه تنها گامی مثبت در عرصه اقتصاد و ارتقاء سطح اشتغال و تولید در کشور محسوب می‌شود؛ بلکه بطور قطع سیگنالی مهم برای استقبال سرمایه‌گذاران داخلی و خارجی و ارتقاء و تسهیل جریان ورود فناوری به شمار می‌رود، و می‌تواند منجر به دستاوردهای بزرگی مانند مقابله با فقر، توسعه رقابت و همچنین جلوگیری از تنش‌های اجتماعی شود.

در مجموع مشکل دریافت تسهیلات از بانک‌ها همواره به عنوان نخستین مشکل محیط کسب و کار ارزیابی شده است. همچنین بی‌تعهدی شرکت‌ها و مؤسسات دولتی به پرداخت به موقع بدهی به پیمانکاران که به عنوان شاخصی برای محیط مالی محسوب می‌شود در زمره مهمترین موانع فعالان کسب و کار ارزیابی شده است. با توجه به وضعیت استان لرستان، انتظار می‌رود با توجه به شرایط کشور پس از لغو تحریم‌ها که تا حدودی شرایط مساعدی برای بهبود فضای کسب و کار کشور فراهم آورده است، از پتانسیل‌های بالقوه استان در جهت ارتقاء کیفیت زیرساخت‌ها به ویژه در بخش گردشگری و کشاورزی، برای ترغیب و مشارکت سرمایه‌گذاران داخلی و خارجی استفاده نمود. تلاش برای از بین بردن انحصارات دولتی، اصلاح مقررات صادرات و واردات، اختصاص اعتبارات و تسهیل فرایند جذب اعتبارات، تسهیل دسترسی به منابع مالی و تجدید نظر در روال‌های اداری، از میان برداشتن فاصله میان صنعت و دانشگاه، مبارزه مستمر با قاچاق کالا و ارز

و همسو کردن منافع کارفرمایان و کارگران و تقویت تشکلهای کارگری و کارفرمایی از جمله اقداماتی است که برای بهبود و ارتقاء فضای کسب و کار استان می‌توان انجام داد.

منابع:

پایش محیط کسب و کار ایران در سالهای ۹۰ تا ۹۵ (ارزیابی ۲۹۲ تشکل اقتصادی سراسر کشور از مؤلفه‌های ملی محیط کسب و کار در ایران)، معاونت پژوهش‌های اقتصادی، دفتر مطالعات اقتصادی، مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی ایران.

رمضانی سید مهدی و امین خادم (۱۳۹۴)؛ بررسی، پایش و اولویت بندی عوامل موثر بر فضای کسب و کار استان خراسان جنوبی با استفاده از فرآیند تحلیل سلسله مراتبی (AHP)؛ دومین همایش ملی بهبود محیط کسب و کار. صص ۳۴-۲.

شهنازی روح‌اله و زهرا دهقان شبانی (۱۳۹۴)؛ بررسی تأثیر فضای کسب و کار بر رشد اقتصادی در کشورهای منتخب؛ فصلنامه پژوهش‌های اقتصادی. صص ۱۸۵-۱۶۱.

عباسی عباس و افسون افسری (۱۳۹۴)؛ چالش‌ها و وضعیت مؤلفه‌های فضای کسب و کار ایران با ارائه راهکارهای کاربردی؛ دومین همایش ملی بهبود محیط کسب و کار. صص ۳۰۹-۲۶۶.

نمازی علی و محمد دهقان منشادی (۱۳۹۴)؛ بررسی وضعیت فضای کسب و کار در استان یزد و راهبردهای بهبود آن؛ دومین همایش ملی بهبود محیط کسب و کار. صص ۲۱۲-۱۸۴.